

Θέμα: Κτήση ιθαγένειας με κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις

Στον Συνήγορο του Πολίτη περιήλθε αναφορά αλβανού υπηκόου και ήδη κατόχου Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς ο οποίος ισχυριζόταν ότι εφόσον ο πατέρας του, γεννημένος στην Αλβανία και αλβανός υπήκοος, υπηρέτησε σε μάχιμη μονάδα της Εθνικής Αντίστασης και στη συνέχεια ως υπαξιωματικός στην Εθνοφυλακή, θα έπρεπε να καθοριστεί η ελληνική ιθαγένεια του πατέρα του με βάση τις διατάξεις του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (Κ.Ε.Ι.). Κατά τον αναφερόμενο, τόσο η υπηρεσία στην Αντίσταση όσο και στην Εθνοφυλακή, συνιστούν κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις και σύμφωνα με τη νομοθεσία θα πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ερεύνησε τους ισχυρισμούς του αναφερομένου και κατέληξε, μεταξύ άλλων, στα ακόλουθα:

1. Σχετικά με το αυτοδίκαιο της κτήσης ιθαγένειας μετά την κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις

Το άρθρο 4 του νέου Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (εφεξής Κ.Ε.Ι.) επαναλαμβάνει παλαιότερες διατάξεις. Συγκεκριμένα ο Κ.Ε.Ι. όπως ίσχυσε από το 1955 ως το 2004 ανέφερε τα εξής: *«Ομογενείς αλλοδαποί, εισαγόμενοι εις τας στρατιωτικές σχολάς αξιωματικών ή υπαξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων δυνάμει του ειδικού δι' εκάστην σχολήν νόμου, ή κατατασσόμενοι εις τας ενόπλους δυνάμεις ως εθελονταί, δυνάμει των ειδικών δι' εκάστον κλάδον νόμων, αποκτώνσιν από της εισαγωγής των εις τας σχολάς ή της κατατάξεώς των και άνευ άλλης διατυπώσεως την Ελληνικήν ιθαγένειαν.»* (άρθρο 12)

«Ομογενείς αλλοδαποί κατατασσόμενοι ως εθελονταί εν καιρώ επιστρατεύσεως ή πολέμου, συμφώνως τω νόμω, «περί στρατολογίας ενόπλων δυνάμεων», δύνανται εάν θέλουν, να αποκτήσωσι την Ελληνικήν ιθαγένειαν τη αιτήσει των προς τον Νομάρχη, άνευ άλλης διατυπώσεως. [...]» (άρθρο 13)

Το πρώτο άρθρο αναφέρεται σε ομογενείς που εισάγονται σε στρατιωτικές σχολές καθώς και σε εθελοντές που κατατάσσονται **σε καιρό ειρήνης**, ενώ το δεύτερο σε εθελοντές που κατατάσσονται **σε καιρό πολέμου ή επιστράτευσης** σύμφωνα με το νόμο «περί στρατολογίας ενόπλων δυνάμεων».

Η αυτοδίκαιη απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας μαρτυρείται με τη σύνταξη σχετικής διαπιστωτικής πράξης, ενώ στην περίπτωση του άρθρου 13 απαιτείται η δόση του στρατιωτικού όρκου και **αίτηση του ενδιαφερόμενου**. Όμοιες ουσιαστικά διατάξεις, που προέβλεπαν την αίτηση προς το Νομάρχη περιέλαβαν τα Νομοθετικά Διατάγματα 3850/7-10-1958 (άρθρο 75) και 720/1970 (άρθρο 100) *«περί Στρατολογίας»*.

Με την αναλυτική εγκύκλιο 199 με αριθμό πρωτοκόλλου 58910/10-12-1955 του Υπουργείου Εσωτερικών καθορίζονταν οι λεπτομέρειες σχετικά με την εθελοντική κατάταξη στις ένοπλες δυνάμεις και την κτήση ιθαγένειας. Πρέπει βέβαια εδώ να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις (Π.Δ. 292/2003, άρθρο 29 παρ. 2), ομογενείς μπορούν να καταταγούν εθελοντικά μόνο σε *«περίοδο γενικής επιστράτευσης ή πολέμου»*.

Η περίπτωση του πατέρα του αναφερόμενου θα εξεταστεί με τις διατάξεις που ίσχυαν την περίοδο που έλαβε χώρα η υπηρεσία του ή τυχόν μεταγενέστερες που αφορούσαν τη συγκεκριμένη περίοδο.

Οι πρώτες αναφορές για κτήση ιθαγένειας από αυτούς που εθελοντικά κατατάσσονται στις Ένοπλες Δυνάμεις εντοπίζονται στα *Επαναστατικά Συντάγματα*. Η πρακτική αυτή συνεχίστηκε, καθόσον από αναφορά στο Συνήγορο του Πολίτη (4610/2004), φαίνεται ότι κάτι τέτοιο ίσχυε ήδη το 1887, αν και ο πρώτη διάταξη που εντοπίστηκε ανάγεται στο 1897 στα άρθρα 1 και 2 του νόμου ΒΥΠΓ' («περί κατατάξεως εθελοντών εν τω Στρατώ»).

Ειδικότερα μέχρι να τεθεί σε ισχύ ο ΚΕΙ ίσχυσε, για αυτούς που δεν ήταν αξιωματικοί ή δεν είχαν εισαχθεί σε στρατιωτικές σχολές, ο ν. 4324/1930 ο οποίος στο άρθρο 11 όριζε ότι οι εθελοντές μπορούν, **εάν επιθυμούν, να αποκτήσουν ιθαγένεια με υποβολή αίτησης προς το Νομάρχη και όχι αυτοδικαίως**, προέβλεπε δε την κατάταξη εθελοντών ύστερα από έκδοση Βασιλικού Διατάγματος. Έτσι εκδόθηκαν τα Β.Δ.: 1. Το από 9.11.1940 «περί κατατάξεως εθελοντών κατά τη διάρκεια του παρόντος πολέμου» (ΦΕΚ Α' 380/1940) 2. Το από 8.1.1948 «περί κατατάξεως εθελοντών επιστρατεύσεως» (ΦΕΚ Α' 8/1948). Με βάση τα διατάγματα αυτά ήταν δυνατή η κατάταξη εθελοντών κατά τη **διάρκεια του πολέμου των ετών 1940-1941 και του εμφυλίου αντίστοιχα** (βλ. Σ. Γραμμένος, *Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας*, Αθήνα 2001, σ. 267 υποσ. 4 και 5).

Σε κάθε περίπτωση όμως, το Συμβούλιο Ιθαγένειας με την 723/1960 πράξη του γνωμοδότησε ότι οι κατατασσόμενοι (μη αξιωματικοί) δεν αποκτούσαν την ελληνική ιθαγένεια αυτοδικαίως, αλλά μόνο με υποβολή αιτήσεως στο Νομάρχη.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι απαραίτητο στοιχείο για την κτήση της ιθαγένειας συνιστά η **βούληση** του ίδιου του προσώπου. Θα μπορούσε ενδεχομένως η βούληση του προσώπου να συναχθεί μετά το θάνατό του από άλλα γεγονότα (π.χ. ανεύρεση συμπληρωμένης αίτησης), είτε να υποστηριχθεί ότι αυτή δεν μπόρεσε να εκφραστεί (π.χ. λόγω θανάτου εν υπηρεσία). Όπως είναι κατανοητό, την ατομική βούληση που επιτάσσει ο νόμος δεν μπορούν να εκφράσουν οι κατιόντες του αποβιώσαντος.

2. Σχετικά με το αν η υπηρεσία στην Εθνοφυλακή συνιστά κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις:

Σύμφωνα με την πάγια διατύπωση των διαδοχικών σχετικών διατάξεων (όπως ο ν. 1707/1951, ν. 485/1970, ν. 1295/1982) η Εθνοφυλακή θεωρείται *«οργανική ένοπλος δύναμις του Στρατού»*, οι δε υπηρετούντες σε αυτή *«θεωρούνται ως στρατιωτικοί εν ενεργεία και υπάγονται εις τους στρατιωτικούς νόμους και κανονισμούς μόνον κατά τον χρόνον καθ' ον εκτελούν διατεταγμένην υπηρεσίαν»*. Σχετική μάλιστα είναι και η 466/1988 Γνωμοδότηση του ΝΣΚ σύμφωνα με την οποία ο χρόνος υπηρεσίας των εθνοφυλάκων λογίζεται ως χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας. Όμως, η **υπηρεσία** στην Εθνοφυλακή **δεν εξομοιώνεται με κατάταξη** στις Ένοπλες Δυνάμεις, κάτι που προκύπτει τόσο από τη διαφορετική ορολογία που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης, αλλά κυρίως από την απουσία σχετικής αναφοράς, εφόσον αναφέρονται ή έχουν νομολογηθεί ειδικά οι τυχόν εξομοιώσεις, όπως η προαναφερθείσα.

Προς επίρρωση δε των παραπάνω, σημειώνεται ότι ο μοναδικός νόμος που ίσχυσε στο παρελθόν σύμφωνα με τον οποίον εθελοντές ομογενείς που υπηρετούσαν σε «οιονεί εθνοφυλακή» αποκτούσαν την ελληνική ιθαγένεια (αφού αυτοί οι λόχοι προορίζονταν *«είτε [και] δια την τάξιν και ασφάλειαν του εσωτερικού της χώρας»*), έκανε λόγο για **κατάταξη** *«κατά την διάρκειαν του παρόντος πολέμου»* [1918] (ν. 1190/24/30-3-1918).

Μάλιστα στις περιπτώσεις όπου ετίθετο εν αμφιβολία το τι συνιστά κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις, και για τις οποίες ο νομοθέτης ήθελε να αποδώσει (είτε αυτοδικαίως είτε μετά από αίτηση) την ελληνική ιθαγένεια σε εθελοντές ομογενείς, περιέλαβε ρητές διατάξεις. Αναφέρω παραδειγματικά τον Α.Ν. 1165/1938 «Περί ραδιοτηλεγραφητών της Β.Α. [Βασιλικής Αεροπορίας]», το Ν. 5519/1932 «Περί Στρατιωτικής Σχολής Τεχνιτών» κλπ.

Επιπλέον, το Γενικό Επιτελείο Στρατού με αποφάσεις του έχει καθορίσει ποιοι λογίζονται εθελοντές στις Ένοπλες Δυνάμεις, όπως για παράδειγμα από εκείνους τους ομογενείς που κατετάγησαν στο Στρατό της Μέσης Ανατολής.

Η δε κατάταξη και η απόλυση από τον Στρατό εθελοντών ομογενών αποδεικνύονται με το Πιστοποιητικό τύπου Α' το οποίο φέρει και την ένδειξη *εθελοντής* (βλ. σχετικά και την αναφορά με α.π. 1972/2005 στον Συνήγορο του Πολίτη).

Συμπερασματικά, η μη εξομοίωση της υπηρεσίας στην Εθνοφυλακή με κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις, όπως καταδείχθηκε παραπάνω, σημαίνει ότι ο υπηρετήσας σε αυτήν **δεν μπορεί να υπαχθεί** στις σχετικές με την κτήση ιθαγένειας από την κατάταξη στις Ένοπλες Δυνάμεις Διατάξεις.